

האקדמיה ללשון העברית

התעתיק מלועזית לעברית – כללים חדשים

סיוון תשס"ז, מאי 2007

כללי התעתיק מלועזית לעברית נדונו במליאת האקדמיה בישיבותיה בשנת תשס"ד-תשס"ז. ישיבות המליאה: ישיבה רע"ד – י"ח בטבת תשס"ד, 12 בינואר 2004; ישיבה רע"ה – ח' באדר תשס"ד, 1 במארס 2004; ישיבה רע"ז – כ"ח בניסן תשס"ד, 19 באפריל 2004; ישיבה רע"ט – ט"ז בכסלו תשס"ה, 29 בנובמבר 2004; ישיבה רפ"א – י"ב באדר א' תשס"ה, 21 בפברואר 2005; ישיבה רפ"ב – י"ז באדר ב' תשס"ה, 28 במארס 2005, ישיבה רצ"ד – י"ג בכסלו תשס"ז, 4 בדצמבר 2006; ישיבה רצ"ו – ז' בניסן תשס"ז, 26 במארס 2007. הכללים אושרו סופית בישיבת מליאת האקדמיה רצ"ז ביום ד' בסיוון תשס"ז, 21 במאי 2007.¹

מבוא

- כללי התעתיק שלהלן מכוונים לשמות של אנשים, של מקומות, של מוסדות וכיו"ב מלשונות זרות שאינן שמיות, ואינם חלים בהכרח על מילים לועזיות.
- שמות שיש בהם מנהג כתיבה מושרש בעברית, ייכתבו כמנהגם (כגון טשרניחובסקי, חלם, לודז', ליטא).
- בכללים מונח העיקרון שאין מתעתיקים את השמות על פי **כתיבם** במקורם, כי אם על פי הגייתם הנשמעת לנו.
- התעתיק מבוסס על ההגייה בעברית בת ימינו ועל מימושה באותיות העבריות. הגיים זרים שאין להם מקבילות במערכת ההגה העברית, מתועתקים בסימני ההגיים המצויים, הקרובים במבטאם למבטא ההגיים הזרים. בשלושה מקרים הוחלט לסטות מן העיקרון ולהוסיף סימן הבחן (גרש): 'ד' [ð]; 'ח' [x]; 'ת' [θ], נוסף על האותיות המוגרשות שכבר השתרשו בכתיבה העברית: ג', ז', צ'.
- הכללים אינם מכוונים לתת מענה לדרך קליטתם של ההגיים הזרים במערכת ההגה העברית, ואולם שפע הדוגמאות המלווה את הכללים יש בו רמזים אחדים לדרך הביצוע של כמה וכמה הגיים שאינם בלשונו. ניתנו דוגמאות לכתיבים שונים לאותו הגה, ולהגיים שונים בשפת המקור המתפרשים בפונטיקה העברית כשווים. לדוגמה: באות **נ** מובאים שמות שיש בהם תנועה מאונפפת (ליון – Lyon) או ההגה הנכתב בספרדית ñ ובאיטלקית gn (בוניואל – Buñuel, בולוניה – Bologna).
- הכללים מותאמים לשני הכתיבים – המנוקד והלא־מנוקד. במידת הצורך צוינו שני הכתיבים.
- התעתיק הלא־מנוקד אין בו כדי לתת תמונה מלאה של התנועות, בדומה לכתיב הלא מנוקד של המילים העבריות.
- שיטת הניקוד לתנועות e־ a נקבעה על פי הניקוד המקובל של המילים בעברית, בדרך כלל בלי להתחשב במקום הטעם. התנועות i, o, u נכתבות מלא גם בניקוד.

הערות למעיין

- בכללי התעתיק שלושה פרקים: (1) העיצורים; (2) התנועות והדו־תנועות; (3) הדגש.
- תעתיק העיצורים מוצג בשתי דרכים: האחת הולכת בדרך המתבקשת – מן ההגה אל הכתיב; בשל הבעייתיות בסידור ההגיים הכללים מובאים גם לפי סדר אותיות האל"ף־בי"ת העברי.
- האותיות וצירופי האותיות הלטיניות אינם משקפים בהכרח את הכתיב המשמש בשמות המודגמים אלא את אופן הביצוע של ההגיים. במידת הצורך צוינו ההגיים בסימנים המשמשים בתעתיקים המדעיים.

1. הכללים החדשים מבטלים את הכללים שנקבעו בעבר: הכללים הישנים אושרו בישיבת מליאת האקדמיה קכ"ג מיום ג' בתמוז תשל"ה, 18 ביוני 1975, ופורסמו ברשומות – ילקוט הפרסומים 2367 מיום כ"ט באלול תשל"ז, 12.9.1977, בחתימת שר החינוך והתרבות דאז, אהרן ידלין.

1. העיצורים

טבלה א – לפי הגייה

(ההגיים מסודרים לפי סדר האל"ף-בי"ת הלטיני בקירוב.)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
b	ב (בלי ניקוד ב)	בון (Bonn), רמבטיקו (Ρεμπετικο)
d	ד	דבלין (Dublin)
ð	ד'	סאד'ירן קרוס (Southern Cross)
f	פ (רפה)	פירנצה (Firenze), פילדלפייה (Philadelphia), שווארצקופף (Schwarzkopf), פון- (von), פוגי (Huzi)
g	ג	גרנדה (Granada), קינג (King)
ǰ	ג'	גיון (John), ג'נובה (Genova), ג'ורג'ו (Giorgio) – איטלקית) אבל: קיימברידג' (Cambridge), לודז' (Łódź).
h	ה	הולנד (Holland)
k	ק	קלן (Köln), קנדה (Canada), אוקספורד (Oxford), קיטו (Quito), ז'קלין (Jacqueline), קיאנטי (Chianti)
	הערה: כ (בלי ניקוד כ) רק כשיש נוהג כתיבה מושרש.	כורדיסטאן, אלכסנדר
l	ל	לונדון (London), וָלנסה (Wałęsa)
m	מ	מנהיים (Manheim)
n	נ	ניו-יורק (New York), קאן (Cannes), קינג (King), וָלנסה (Wałęsa), ליון (Lyon), בולוניה (Bologna), בוניואל (Buñuel)
p	פ (בלי ניקוד פ) פ כפופה גם בסוף מילה.	פומפיי (Pompei), פְנום-פֶן (Phnom Penh), שווארצקופף (Schwarzkopf), בוטרופ (Bottrop)
r	ר	רומא (Roma), קרטר (Carter)
s	ס ההגה s לא יתועתק ב־ש. ר' עוד θ.	סורבון (Sorbonne), סטוקהולם (Stockholm), סנש (Szenes), סֶזאן (Cézanne), לה־נַסיון (La Nation)
ʃ	ש (בלי ניקוד ש)	שפילד (Sheffield), שילר (Schiller), שיקגו (Chicago), שקודה (Škoda), בודפשט (Budapest), שטוטגרט (Stuttgart), שימנובסקי (Szymanowski), שנקוויץ' (Sienkiewicz), בְרֶשָה (Brescia), שן (tion) – אנגלית)
t	ט גם th באנגלית הנהגה .t	טיטו (Tito), טוקיו (Tōkyō), קטמנדו (Kathmandu), שמיט (Schmidt), טומפסון (Thompson)
θ	ת' באנגלית – רק th הנהגה θ; למעט בשמות ספרדיים בעלי מסורת כתיבה ב־ס.	תֵיסלוניקי (Θεσσαλονίκη), תיור (por) – איסלנדית), תיאציר (Thatcher), היתירו (Heathrow), סרגוסה (Zaragoza), סרוונטס (Cervantes)
ts	צ בגבול בין צורניים – טס.	ציריך (Zürich), ונציה (Venezia), גליציה (Galicja), בוטס (Boots); ה־ צורן רבים)
tʃ	צ' שם שתיבו ב־טש מושרש ייכתב כך.	צ'רצ'יל (Churchill), תיאציר (Thatcher), בוטיצ'לי (Botticelli), צ'ינסטוֹח'ובה (Częstochowa)
		טשרניחובסקי, דליטש (Delitzsch)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
v	ו – בראש מילה, וכן באמצעה כשאינה סמוכה לחולם או לשורוק. (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע המילה). ב (רפה) – בסוף מילה, וכן באמצעה בסמוך לחולם או לשורוק.	ונציה (Venezia), וְלִנְסָה (Wafesa), לִיִּנְפוֹל (בלי ניקוד : ליורפול, Liverpool) לבוב (Lwów), מנטובה (Mantova), קייב (Киев – רוסיית)
w	ו (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע המילה). ר' גם להלן הדורתנועות.	וינדזור (Windsor), וודסטוק (Woodstock), הוליווד (Hollywood), אוֹוֶן (Owen), פּוֹוֶל (בלי ניקוד : פאוול, Powell), ואז (Oise)
x	ח' בשמות מושרשים ח, כ.	ח'רושצ'וב (Хрущёв), ח'ואן (Juan), ח'ורח'יה (Jorge), ח'אריס (Χάρις) חרקוב (Харьков), מינכן (München), באך (Bach)
y	י (בכתיב לא מנוקד תיכתב י כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ר' גם להלן הדורתנועות.	מאיה (Maya), רִיקְנִיק (בלי ניקוד : רייקיוויק, Reykjavík), יורגוס (Γιώργος), ילצין (Ельцин), וִיוֹן (Villon), פוטיומקיין (Потёмкин)
z	ז	זְבוֹלֶן (Zvolen), זלצבורג (Salzburg), לידז (Leeds), זבארו (Sbarro)
ž	ז'	ז'אן (Jean), ז'ורז' (George – צרפתית), דבוז'ק (Dvořák), קז'ימ'ז' (Kazimierz)

טבלה ב – לפי סדר הא-ב

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
b	ב (בלי ניקוד ב)	בון (Bonn), רמבטיקו (Рембетико)
v	ב (רפה) – בסוף מילה, וכן באמצעה בסמוך לחולם או לשורוק. ר' גם האות ו.	לבוב (Lwów), מנטובה (Mantova), קייב (Киев – רוסיית)
g	ג	גרנדה (Granada), קינג (King)
ǰ	ג'	ג'ון (John), ג'נובה (Genova), ג'ורג'ו (Giorgio – איטלקית) אבל : קיימברידג' (Cambridge), לודז' (Łódź)
d	ד	דבלין (Dublin)
ð	ד'	סאד'רן קרוס (Southern Cross)
h	ה	הולנד (Holland)
w	ו (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע המילה). ר' גם להלן הדורתנועות.	וינדזור (Windsor), וודסטוק (Woodstock), הוליווד (Hollywood), אוֹוֶן (Owen), פּוֹוֶל (בלי ניקוד : פאוול, Powell), ואז (Oise)
v	ו – בראש מילה, וכן באמצעה כשאינה סמוכה לחולם או לשורוק. (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע המילה). ר' גם האות ב.	ונציה (Venezia), וְלִנְסָה (Wafesa), לִיִּנְפוֹל (בלי ניקוד : ליורפול, Liverpool)
z	ז	זְבוֹלֶן (Zvolen), זלצבורג (Salzburg), לידז (Leeds), זבארו (Sbarro)

דוגמאות	ההגה	התעתיק לעברית
ז'אן (Jean), ז'ורז' (George – צרפתית), דבוז'יק (Dvořák), קז'ימ'רז' (Kazimierz)	ž	ז'
ח'רושצ'וב (Хрущёв), ח'ואן (Juan), ח'ורח'יה (Jorge), ח'אריס (Χάρης)	x	ח'
ח'רקוב (Харьков), מ'ינכן (München), באך (Bach)		בשמות מושרשים ח, כ.
ט'טו (Tito), טוקיו (Tōkyō), קטמנדו (Kathmandu), שמיט (Schmidt), טומפסון (Thompson)	t	ט גם th באנגלית הנהגה t. ר' גם האות ת'; וכן טס באות צ, טש באות צ'.
מ'איה (Maya), ר'יק'ניק (בלי ניקוד: רייק'יוויק, Reykjavik), יורג'וס (Γιώργος), ילצ'ין (Ельцин), ו'יון (Villon), פוטיומקי (Потёмкин)	y	י (בכתיב לא מנוקד תיכתב י כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ר' גם להלן הדו־תנועות.
		כ – ר' האות ק.
		כ – ר' האות ח.
לונדון (London), ו'לנסה (Wałęsa)	l	ל
מ'נהיים (Manheim)	m	מ
ניו-יורק (New York), קאן (Cannes), קינג (King), ו'לנסה (Wałęsa), ל'יון (Lyon), בולוניה (Bologna), בונואל (Buñuel)	n	נ
ס'ורבון (Sorbonne), סטוקהולם (Stockholm), סנש (Szenes), ס'זאן (Cézanne), לה-נ'סיון (La Nation)	s	ס ההגה s לא יתועתק ב-ש. ר' גם האות ת'.
פ'ומפיי (Pompei), פ'נום-פ'ן (Phnom Penh), שווארצקופף (Schwarzkopf), בוטרופ (Bottrop)	p	פ (בלי ניקוד פ) פ כפופה גם בסוף מילה
פירנצה (Firenze), פילדלפיה (Philadelphia), שווארצקופף (Schwarzkopf), פון-ו'ון (von), פוג'י (Huzi)	f	פ
ציריך (Zürich), ונציה (Venezia), גליציה (Galicja)	ts	צ בגבול בין צורנים – טס
בוטס (Boots; ה- צורן רבים)		
צ'רצ'יל (Churchill), ת'אצ'ר (Thatcher), בוטיצ'לי (Botticelli), צ'ינסט'וח'ובה (Częstochowa)	tš	צ' שם שכתבו ב-טש מושרש ייכתב כך.
טשרניחובסקי, דליטש (Delitzsch)		
ק'לן (Köln), קנדה (Canada), אוקספורד (Oxford), ק'יטו (Quito), ז'יקלין (Jacqueline), ק'יאנטי (Chianti)	k	ק הערה: פ (בלי ניקוד כ) רק כשיש נוהג כתיבה מושרש
כורדיסטן, אלכסנדר		
רומא (Roma), קרטר (Carter)	r	ר
שפילד (Sheffield), שיל'ר (Schiller), שיקגו (Chicago), שק'ודה (Škoda), בודפשט (Budapest), שטוטגרט (Stuttgart), שימ'נובסקי (Szymanowski), שנקוויץ' (Sienkiewicz), ב'רש'ה (Brescia), -שן (tion – אנגלית)	š	ש (בלי ניקוד ש)
ת'יסלוניקי (Θεσσαλονίκη), ת'ור (þor – איסלנדית), ת'אצ'ר (Thatcher), הית'רו (Heathrow)	θ	ת' (1) רק th באנגלית הנהגה θ; (2) למעט שמות ספרדיים בעלי מסורת כתיבה ב-ס.
סרגוסה (Zaragoza), ס'רוונטס (Cervantes)		

2. התנועות והדו־תנועות

א. סימון התנועות

התנועה	תעתיק מנוקד	בלי ניקוד	דוגמאות בלי ניקוד
i	יִ	י	טורינו (Torino), לידו (Leeds), ציריך (Zürich), קאמי (Camus – צרפתית), אולימפוס (Ολυμπος), ויסוצקי (Высоцкий, Wysocki), קושאדאסי (Kuşadası)
o	וֹ	ו	קורדובה (Córdoba), לונדון (London), בורדו (Bordeaux), קירקגור (Kirkegaard/Kirkegård), אוסטרליה (Australia)
u	וּ	ו	המבורג (Hamburg), שרבור (Cherbourg)
e	הברה פתוחה ֵ; פתוחה בסוף מילה ֶ; סגורה באמצע מילה ֶ; סגורה בסוף מילה ֶ; אבל אם ההגייה הרווחת מלעילית – ֶ; סגורה כפליים סופית ֶ	לא תסומן ב־י או בסימן מיוחד* (אבל בסוף מילה ה).	ורונה (Verona), אדיפוס (Οιδίπους), אז'ן (Eugene – צרפתית), בואסיה (Boissier), פינצה (Firenze), סרגי (Сергей), שופן (Chopin), אבל: דנר (Denver), פרסל (Purcell), קלן (Köln)
a	הברה פתוחה ָ; סגורה באמצע מילה ָ; סגורה בסוף מילה ָ; ** סגורה כפליים ָ	באם הקריאה א או בלי סימן מיוחד. ר' עוד להלן סעיף ג. בסוף מילה ה.	אמריקה (America), טוסקנה (Toscana), מנהיים (Manheim), דבלין (Dublin), בשמות קצרים ב־א: קאן (Cannes), באק (Buck), נפאל (Nepal), תיאצ'ר (Thatcher) בסוף השם: קנדה, אירופה, להוציא כתיבים מושרשים כגון רומא, ליטא

* אבל ר' ew, להלן סעיף ג, הערת כוכבית.

** אבל ר' ay, להלן סעיף ג.

ב. האות אל"ף

(1) הברה הנפתחת בתנועה תיכתב ב־א, לדוגמה: איטליה (Italia), גואה (Goa), אונורה (Honore), אوبرאמרגאו (Oberamergau).

(2) a אפשר לציינה באל"ף במקום שהיעדרה עלול לגרום שיבוש בקריאה, וראוי לכתבה בשמות קצרים בני שתיים-שלוש אותיות (בלי האל"ף). בשמות הקצרים גם בכתב מנוקד. וראו עוד להלן סעיף ד(2). שמות שכבר נשתרש בהם הכתיב בלי אל"ף ייכתבו בלי אל"ף, כגון יפן.

דוגמאות נוספות לניקוד שמות: הנובר, טימו, פרה, פלמו, זינה, טהרו, בנגלדש, צ'אד, קניה, סנגל, פרגוי (Paraguay), קנדי, נלדקה, סרגי, מי נסט.

ג. הדו־תנועות היורדות²

דוגמאות		בלא ניקוד	תעתיק מנוקד	הדו־תנועה
לאורה בראון נאוטילוס אאוגוסטו	לְאוֹרָה בְּרָאוֹן נְאוֹטִילוֹס אַאוּגוּסְטוֹ ר'י עוד למטה	או	או	*aw
זאוס אאורידיקה	זְאוֹס אַאוּרִידִיקָה	או	או	*ew
סלואו	סְלוּאו (slow)	ואו	ואו	ow
ורסיי ניירובי וייס טייוואן	וֹרְסִי נִירוּבִי וִיֵס טִינְוַאן	יי	יֵי [בסוף המילה: יֵי]	ay
פומפיי ביגיין קייפטאון ליידן	פּוֹמְפֵי בִּיגִיין קֵיפְטָאוֹן לֵיִדֵן	יי	יֵי [בסוף המילה: יֵי]	ey
אוי קלט אויגור	אוֹי קֶלֶט אוֹיגוֹר	וי	וֵי [בסוף המילה: וֵי]	uy
האנוי אויגן	הַאוֹנִי אוֹיגֵן	וי	וֵי [בסוף המילה: וֵי]	*oy

* מלבד הביצוע כדו־תנועה, בחלק מן המקרים עברו הדו־תנועות aw, ew, oy לעברית גם בביצועים אחרים:

- aw: או (בלא ניקוד: או), למשל: אוגוסטוס;
- ew: עי (בלא ניקוד: סי), למשל: אירופה; יֵי [או יֵי] (בלא ניקוד: וי), למשל: סְלוֹקוֹס (בלי ניקוד סלווקוס);
- oy: וי (בלא ניקוד: ללא סימן), למשל אדיפוס, פניקה.

ד. הדו־תנועות העולות²

- (1) בדו־תנועות העולות יותרו שתי אפשרויות – פירוק הדו־תנועה לשתי הברות באל"ף, כגון בּוּאָנוֹס, דִיאָגוּ (ובלי ניקוד: בואנוס, דיאגו); או בלעדיה, כגון בּוּנוֹס, דִיגוּ (בכתיב חסר ניקוד: בונוס, דיגו).
- (2) שמות בעלי הדו־תנועה [ya] ייכתבו יא, כגון שומיאץ (Šumiac), קוניאק.

3. הדגש (החזק והקל)

- א. בדרך כלל אין מסמנים הכפלה, אבל מותר לסמנה בדגש אם יראה בו המנקד צורך. אין מסמנים את ההכפלה באות כפולה.
- ב. כשההגיים [b], [p] – המתועתקים **ב**, **פ** – באים אחרי תנועה, ההברה נחשבת סגורה ומנוקדת בהתאם (בתנועות a ו-e). לדוגמה: נְפֹאֵל, יֶפֶן, גְבוּן, בּוּדֶפֶשֶׁט, הִיִּדְרֶבֶד.
- ג. ביו"ד עיצורית הבאה אחרי התנועה i יסומן דגש, למשל: אַנְגְלִיָה, אִיוֹס, אַבְדִיָה.
- ד. דגש קל לא יסומן באותיות גד"ת (וכמובן לא באותיות ג' ד' ת'). לדוגמה: גְרַנְדָה, קִינֵג, גִ'וֹרְגֵי, דְבוּזְ'קֵי, וִינְדִזוֹר, דִ'ה מְרָקֵר, תִ'אצִ'ר.

2. ר' גם בפרק העיצורים את ההגיים [w] ו-[y].